

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

Utenos regiono vietos veiklos grupei	2018-	Nr.	_____
Kopija	į 2018-04-06	Nr.	S-2018-2682
Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininko sekretoriatui	į 2018-01-23	Nr.	12

DĖL LIETUVOS KAIMO PLĖTROS 2014–2020 METŲ PROGRAMOS PRIEMONĖS „LEADER“ ĮGYVENDINIMO

Vykdydami Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininko pavedimą, pateiktą Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Ryšių su visuomene skyriaus 2018-04-06 raštu Nr. S-2018-2682, teikiame atsakymus į Utenos regiono vietos veiklos grupės (toliau – Utenos regiono VVG) 2018-01-23 rašte Nr. 12 „Dėl stringančios LEADER programos, galimybių ir perspektyvų“ pateiktus klausimus, iškeltas problemas.

1. Dėl vietos plėtros strategijų vertinimo proceso, pažangos vertinimo.

Vietos plėtros strategijų administravimo taisyklių¹ 62–78 punktuose yra aprašytas vietos plėtros strategijų (toliau – strategija) įgyvendinimo tarpinis vertinimas, kuris numatytas 2020 m. Tuo metu bus vertinama strategijų įgyvendinimo pažanga (rezultatai), pasiekti nuo strategijų partvirtinimo iki 2019 m. gruodžio 31 d. Vertinimo tikslas – nustatyti, ar strategijos įgyvendinamos rezultatyviai, kad joms būtų skirta strategijos paramos sutartimi rezervuota paramos strategijai įgyvendinti lėšų dalis (20 proc.).

2019 m. yra numatytas visos KPP² įgyvendinimo tarpinis vertinimas, kurio metu bus įvertinti Europos Sąjungos (ES) kaimo plėtros politikos prioritetų pasiekimai ir svarstomas klausimas dėl 6 proc. KPP rezervuotų lėšų naudojimo tolimesniam KPP priemonių, įskaitant LEADER priemonę, įgyvendinimo. Priemone LEADER ir strategijomis prisidedama prie 6 ES kaimo plėtros politikos prioriteto tikslų, todėl labai svarbi pažanga, kurią vietos veiklos grupės (toliau – VVG) pasieks iki 2018 m. gruodžio 31 d.

Klausimas dėl tarpinių vertinimų ir jų atlikimo procedūrų yra ne vieną kartą aptartas su Vietos veiklos grupių tinklu (toliau – VVG tinklas). Paskutinį kartą šis klausimas svarstytas LEADER darbo grupės³ posėdyje, vykusiam 2018 m. sausio 24 d. (2018-02-27 protokolas Nr. 8D-102 (5.50)). Darbo grupės metu svarstyta medžiaga buvo pateikta el. paštu VVG tinklui susipažinti ir nagrinėti, teikti siūlymus. Ministerija

¹ Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2016 m. sausio 8 d. įsakymu Nr. 3D-8 „Dėl Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių patvirtinimo“.

² Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programa, patvirtinta 2015 m. vasario 13 d. Europos Komisijos sprendimu Nr. C(2015)842.

³ Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos „LEADER“ priemonės įgyvendinimo darbo grupė, patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. gegužės 7 d. įsakymu Nr. 3D-261 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos „LEADER“ priemonės įgyvendinimo darbo grupės sudarymo“.

VVG tinklui pateikė 2017 m. rugpjūčio mėn. Europos Komisijos parengtas ir 2017 m. gruodžio 15 d. į lietuvių kalbą išverstas (oficialus Europos Komisijos vertinimas) LEADER ir bendruomenių inicijuotos vietos plėtros vertinimo gaires, taip pat LEADER darbo grupės metu aptarė šias gaires ir pristatė savo siūlymą dėl tarpinio rezultatų vertinimo (šis siūlymas yra LEADER darbo grupės 2018-02-27 protokolo Nr. 8D-102 (5.50) 3 priedas).

Pažymėtina, kad dėl tarpinio vertinimo detalių aptarimo, išorės ekspertų būtinumo, rezultatų matavimo rodiklių, poveikio reikšmių nustatymo galutinių sprendimų nėra, jie bus priimti kartu su VVG tinklu LEADER darbo grupės posėdžiuose ir, kaip visuomet, pristatyti visoms VVG.

Ministerija nesutinka su Utenos regiono VVG nuomone, kad LEADER priemonės įgyvendinimas stringa, kadangi yra bent 40 proc. VVG, kurios priėmė ir vertina nuo 12 iki 20 vietos projektų (kuriuose prašoma paramos suma apie 14 mln. Eur), skelbia nebe pirmuosius kvietimus teikti vietos projektų paraiškas. Tik nedidelė dalis VVG strategijas įgyvendina lėčiau.

2. Dėl skirtingų LEADER teisės aktų traktavimo bei terminų, numatytų tuose teisės aktuose, nesilaikymo.

Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Agentūra) yra KPP įgyvendinančioji institucija, kurios funkcijos yra atlikti vertinimą, administruoti projektus, atlikti paramos lėšų mokėjimus, vykdyti projektų kontrolę ir kt. Tikslios Agentūros funkcijos yra aprašytos KPP administravimo taisyklių⁴ 10 punkte.

Konkretus atvejis, kai Agentūroje ilgai užtruko Utenos regiono VVG finansavimo sąlygų aprašų derinimo procesas, yra sąlygotas ne tik Agentūros darbuotojų didelio darbo krūvio ar netinkamo teisės aktų interpretavimo, bet ir Utenos regiono VVG pateiktų dokumentų trūkumų, netinkamo procedūrų atlikimo, pvz., neatlikus strategijos nuostatų pakeitimo, nėra galimybės įtraukti finansavimo sąlygų apraše kitokių nuostatų, nei tų, kurios numatytos strategijoje, kadangi šie dokumentai yra susiję, todėl turi būti laikomasi nuoseklumo. Ši situacija yra išspręsta, kadangi ministerija inicijavo nuolatinis susitikimus su Agentūros darbuotojais, KPP priemonės LEADER įgyvendinimą reglamentuojantiems teisės aktams aptarti, problemoms analizuoti, dalintis patirtimi, o Utenos regiono VVG buvo skirtas atskiras dėmesys.

Ministerija pripažįsta, kad skirtingam teisės aktų interpretavimui, skirtingos praktikos formavimuisi įtakos turi ir didelė Agentūros darbuotojų kaita, tačiau šiuo metu Agentūros darbuotojų, tiesiogiai dirbančių su LEADER priemone ir VVG, komanda yra suburta. Nuolatiniai susitikimai ir bendri probleminių klausimų sprendimai, diskusijos situaciją pagerino.

Vietos projektų administravimo taisyklėse⁵, kurių pakeitime, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2018 m. balandžio 18 d. įsakymu Nr. 3D-226, yra numatyta galimybė VVG savarankiškai parengti finansavimo sąlygų aprašus (nederinti jų su Agentūra), taip pat šiuo pakeitimu yra žymiai sutrumpinti procesai, pagerintos sąlygos (supaprastinti reikalavimai, numatyta galimybė tikslinti vietos projektus ir pan.), todėl LEADER priemonės įgyvendinimo procesas vyks greičiau ir sklandžiau. Be to, ministerija gegužės mėnesį yra numačiusi seminarus VVG, kurių metu bus aptariami Vietos projektų administravimo taisyklių pakeitimai, taip pat apžvelgiami vietos projektų atrankos kriterijai (šiuose seminaruose dalyvauti kviečiama ir Agentūra). Utenos regiono VVG atstovai bus pakviesti atvykti į seminarą, kuris vyks š. m. gegužės 17 d. Utenoje, šio renginio metu bus galimybė gauti daugiau informacijos VVG rūpimais klausimais.

3. Dėl darbo vietų kūrimo nevyriausybiniam sektoriuje.

2014–2020 metų finansavimo laikotarpio priemonė LEADER Lietuvoje, kaip ir kitose Europos valstybėse, prisideda prie 6 ES kaimo plėtros politikos prioriteto įgyvendinimo – skatinti socialinę įtrauktį, skurdo mažinimą ir ekonominę plėtrą kaimo vietovėse. Darbo vietų kūrimas įgyvendinant strategijas yra vienas iš svarbiausių LEADER priemonių ir VVG uždavinių.

Pažymėtina, kad ministerijos tikslai įgyvendinant strategijas yra susieti su vietos bendruomenių, nevyriausybinių sektoriaus savarankiškumo, finansinio nepriklausomumo ir įgalintos kryptingos veiklos siekimu. Neskatinant vietos bendruomenių verslumo, užimtumo, nekuriant darbo vietų ir negeneruojant pajamų, nėra galimybių stiprinti ir aktyvinti kaimo vietovėse veikiančių NVO.

⁴ Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos administravimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. 3D-507 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos administravimo taisyklių patvirtinimo“.

⁵ Vietos projektų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2016 m. rugsėjo 21 d. įsakymu Nr. 3D-544 „Dėl Vietos projektų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, administravimo taisyklių patvirtinimo“.

Dėl darbo vietų, sukurtų įgyvendinant vietos projektus pagal strategijas, išlaikymo termino – Vietos projektų administravimo taisyklių 6.32 papunktyje yra apibrėžtas vietos projektų kontrolės laikotarpis, kuris yra 5 metai nuo galutinio mokėjimo prašymo įvertinimo (lėšų išmokėjimo) dienos. Ministerija, siekdama palengvinti kaimo vietovių bendruomenėms, NVO ir socialinio verslo vykdytojam tenkančią našta – išlaikyti sukurtas darbo vietas 5 metus, pasinaudojo reglamento (ES) 1303/2013⁶ 71 str. c dalies paskutinės pastraipos nuostatoje įtvirtinta išimtimi dėl darbo vietos išlaikymo termino ir bendruomeninio, NVO ir socialinio verslo projektuose darbo vietų išlaikymas kontroliuojamas tik 3 metus. Ši išlyga padaryti tik KPP priemonės „LEADER“ atveju, kadangi užimtumo didinimas ir naujų darbo vietų kūrimas Lietuvai yra labai aktualus.

Ministerijos nuomone, VVG turėtų labiau susitelkti į vietos projektų turinį ir juose numatomoms galimybėms generuoti pajamas, tokiais atvejais darbo vietų išlaikymas 3 ir daugiau metų nekeltų jokių sunkumų. Vis tik, VVG labiau rūpinasi, kaip sukurti darbo vietas, nevykdant ekonominės veiklos ir dėl tokio požiūrio kyla klausimų, kaip jas išlaikyti.

Dėl galimybių kompensuoti pridėtinės vertės mokesčių (PVM) veiksmi yra atliekami, t. y. kiekvienoje LEADER darbo grupėje ir LEADER koordinavimo grupėje ir rengiant atskirus teminius susitikimus su kitų institucijų atstovais, kuriuose dalyvavo ir VVG tinklo atstovai, ne vieną kartą ir Utenos regiono VVG pirmininkė Jolita Umbrasienė. Vietos projektų administravimo taisyklėse įtvirtinta PVM nuostata, suderinta su ES paramos panaudojimo 2014–2020 m. teisyne – atitinka Reglamento (ES) Nr. 1303/2013 (bendrasis reglamentas, taikomas visiems Europos struktūriniais ir investavimo fondams, įskaitant EŽŪFKP) 69 str. 3 d. c) punktą, kuriame numatyta, kad iš Europos struktūrinių ir investavimo fondų PVM nefinansuojamas, išskyrus atvejus, kai jo negalima susigrąžinti pagal nacionalinius PVM teisės aktus.

2018-04-11 vykusiam LEADER įgyvendinimo koordinavimo grupės posėdyje VVG tinklas informuotas, kad PVM klausimas teikiamas svarstyti (nebe pirmąjį kartą) PVK⁷. 2018-04-23 vykusiam PVK posėdyje šis klausimas svarstytas ir priimtas sprendimas – PVM kompensavimo paramos lėšomis bei kontrolės mechanizmus, siekiant išvengti dvigubo PVM kompensavimo, aptarti su Valstybine mokesčių inspekcija prie Finansų ministerijos (pasitarimas numatytas 2018-05-07). Aptarus šį klausimą, VVG tinklas bus informuotas apie priimtą sprendimą, atitinkamai bus imamasi veiksmų, priimtam sprendimui įgyvendinti.

4. Dėl inovacijų diegimo.

Pirmiausia inovacijos turi būti aprašytos konkrečios VVG strategijos, parengtos pagal Vietos plėtros strategijų atrankos taisyklės⁸, 3 priedo 8 dalies 8.4 papunktyje. Inovacijoms diegti gali būti apibrėžiama konkreti teritorija (kaimas, seniūnija, savivaldybė ar pan.), kurią nustatyti turi VVG finansavimo sąlygų apraše. Inovacijos turi būti įvertinamos pagal Inovatyvumo vertinimo metodiką⁹.

Vietos projekto inovatyvumo pagrindimą gali būti sunku įvertinti, todėl Agentūros darbuotojams gali kilti klausimų dėl atitikties Inovatyvumo vertinimo metodikoje nurodytiems inovatyvumo požymiams. Klausimams, kylantiems vertinant vietos projektus ir įgyvendinant strategijas, spręsti Agentūra numato organizuoti susitikimus su VVG ir Agentūros darbuotojais. Paskutiniai susitikimai vyko kovo mėnesį ir VVG tinklo vertinimu buvo labai naudingi. Tokie susitikimai, kaip metodinė pagalba VVG, yra įteisinti Vietos projektų administravimo taisyklių 110.3 papunktyje (naujoje Vietos projektų administravimo taisyklių redakcijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2018 m. balandžio 18 d. įsakymu Nr. 3D-226).

5. Dėl įsipareigojimų tęstinumo užtikrinimo.

5.1. Ministerijai nekyla abejonių dėl Utenos regiono VVG patirties įgyvendinant strategiją, tačiau su įgyta patirtimi, patalpų, kurių išlaikymas finansuojamas KPP priemonės „LEADER“ lėšomis (KPP

⁶ Europos Parlamento ir Tarybos 2013 m. gruodžio 17 d. reglamentas (ES) Nr. 1303/2013 kuriuo nustatomos Europos regioninės plėtros fonai, Europos socialiniam fonui, Sanglaudos fonui, Europos žemės ūkio fonui kaimo plėtrai ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fonui bendros nuostatos ir Europos regioninės plėtros fonui, Europos socialiniam fonui, Sanglaudos fonui ir Europos jūros reikalų ir žuvininkystės fonui taikytinos bendrosios nuostatos ir panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1083/2006.

⁷ Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programinio laikotarpio valdymo komitetas, sudarytas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2012 m. birželio 7 d. įsakymu Nr. 3D-389 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programinio laikotarpio valdymo komiteto sudėties ir darbo reglamento patvirtinimo“.

⁸ Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, atrankos taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2015 m. gegužės 4 d. įsakymu Nr. 3D-343 „Dėl Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, atrankos taisyklių patvirtinimo“.

⁹ Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos investicinių priemonių projektų inovatyvumo vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. 3D-918 „Dėl Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos investicinių priemonių projektų inovatyvumo vertinimo metodikos patvirtinimo“.

įgyvendinimas finansuojamas Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) ir bendrojo finansavimo lėšomis, skiriamomis iš Lietuvos Respublikos biudžeto), dydis nėra susijęs. Skiriant finansavimą strategijai įgyvendinti, įskaitant paramos lėšas, skiriamas strategijai administruoti ir gyventojams aktyvinti, išlaidų poreikis turi būti pagrįstas, t. y. išlaidos, būtinos, realios, suplanuotos, atitinkančios vidutines rinkoje egzistuojančias kainas. Kiekvienoje VVG vidutiniškai dirba nuo 3 iki 5 darbuotojų. Nustatant patalpų dydžio, kuriomis VVG naudosis įgyvendindama strategiją, vadovautasi 2007–2013 metų duomenimis, kuriuos pateikė Agentūra, pagal VVG pateiktas patalpų naudojimo sutartis. Pažymėtina, kad pagal 2007–2013 metų duomenis VVG patalpų plotas buvo: iki 50 m² – 30 VVG; 51–80 m² – 11 VVG; 81–100 m² – 4 VVG; 100–140 m² – 5 VVG; **214 m² – 1 VVG (Utenos regiono VVG)**. VVG biuro plotas, siekiant pagrįstumo, galėjo būti susietas tik su privalomu standartiniu ploto dydžiu, tenkančiu vienam darbuotojui, t. y. pagal standartus 1 darbuotojui turi būti skiriama ne mažiau kaip 6 m² ir ne daugiau kaip 12 m² (*matematinis skaičiavimas: VVG daugiausiai turi 5 darbuotojus, jiems skiriant po 6 m² biuro ploto, susidarytų ne didesnis kaip 30 m² plotas VVG biurui įrengti, arba tinkamomis finansuoti biuro nuomos ir išlaikymo išlaidoms pripažinti. Net ir tuo atveju, jeigu 5 darbuotojams būtų skiriamas didžiausias pagal standartus galimas plotas, tenkantis vienam darbuotojui – 12 m², susidarytų iki 60 m² galimas didžiausias plotas VVG biurui įrengti*). Ministerija atsižvelgė ir į tai, kad darbdavys (VVG), įrengdamas darbo vietą, turi užtikrinti ir higienos normų paisymą (įrengti, ar užtikrinti, kad būtų įrengti sanitariniai mazgai), pagal įprastos komercinės praktikos standartus įprasta numatyti vietą interesantams priimti, posėdžiams organizuoti (VVG kolegialius organus, turinčius sprendimo priėmimo teisę, sudaro apie 11–13 asmenų, o posėdžiai vyksta nuolatos). Ministerija, siekdama užtikrinti, kad viešosios paramos lėšomis nebūtų finansuojamos nepagrįstai didelės išlaidos, tačiau būtų užtikrinta patogi VVG darbui erdvė, nustatė galimą didžiausią 100 m² VVG biuro plotą (šis klausimas buvo svarstytas 2015 m. lapkričio 5 d. PVK).

Pažymėtina, kad visos kaimo vietovių ir dvisektorės VVG, išskyrus Utenos regiono VVG, prisitaikė ir sėkmingai veikia iki 100 m² biuro patalpose.

Atsižvelgiant į minėtus argumentus ir VVG biurui nustatyto ploto dydžio skaičiavimų logiką, ministerija neketina peržiūrėti nustatytos 100 m² VVG biuro ploto ribos, priešingu atveju būtų pažeista esminė paramos skyrimo sąlyga – finansuoti tik būtinas, realiai suplanuotas ir pagrįstas išlaidas.

5.2. Siekdamas finansavimo 2007–2013 metų strategijoms įgyvendinti, visos VVG žinojo, kad su viešosios paramos lėšomis įgyja pareigas, kurias reikės vykdyti tinkamai. Kadangi daugelis vietos projektų buvo atrinkta ir įgyvendinta strategijos ir Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos įgyvendinimo pabaigoje (taikant N+2 taisyklę, iki 2015 m.), vietos projektų kontrolės laikotarpis persikėlė į kitą finansinį laikotarpį ir dėl to VVG turi vykdyti vietos projektų, kuriems taikomas kontrolės laikas, kontrolę ir priežiūrą. Ministerija pažymi, kad tęstinių įsipareigojimų vykdymas yra VVG – kaip paramos gavėjos pareiga, be to šių įsipareigojimų vykdymas nėra kasdienė VVG veikla.

Ministerija nesutinka su teiginiu, kad VVG šį darbą atlieka savanoriškais pagrindais, kadangi VVG darbuotojams KPP priemonės „LEADER“ lėšomis yra mokamas darbo užmokestis bei kompensuojami visi darbuotojai ir darbdaviui privalomi mokėti mokesčiai, taip pat VVG aprūpinamos transporto priemonėmis, įskaitant kurą, ryšių, visiško biuro įrengimo (biuro remonto, baldais, biuro technika, biuro įrenginiais), lėšomis darbuotojų komandiruočių išlaidoms padengti.

5.3. Vietos plėtros strategijų administravimo taisyklėse, numatytos savanoriams skiriamų priemonių išlaidos. LEADER darbo grupės posėdyje Rokiškio rajono VVG pasiūlė numatyti galimybę savanoriškos veiklos VVG laiką įskaityti į darbo patirties įgyvendinant strategijas laiką. Taip VVG savanoriavę asmenys galėtų būti įdarbinami VVG, kaip darbo patirties turintys asmenys. Ministerija neprieštarauja tokiam siūlymui ir artimiausiu metu ketina patikslinti Vietos plėtros strategijų administravimo taisyklių nuostatas.

Pažymėtina, kad savanoriškos veiklos skatinimas ir palankios aplinkos jai vystytis kūrimas, nėra ministerijos kompetencija, tačiau šias idėjas ministerija palaiko. VVG tinklas, kaip visas kaimo vietovių ir dvisektorių VVG vienijanti organizacija, galėtų imtis iniciatyvos ir teikti siūlymus kompetentingoms institucijoms, pvz., Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Jaunimo reikalų departamentui prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos arba kelti šį klausimą NVO taryboje.

6. Dėl Lietuvos VVG tarpregininio ir tarptautinio bendradarbiavimo ryšių blokavimo.

Ministerija, nesutinka su Utenos regiono VVG nuomone, kad nėra numatytos lėšos VVG bendradarbiavimui projektų parengimui ir šių projektų administravimui.

Tarptautinio bendradarbiavimo projektų atveju, VVG, norėdamos inicijuoti projektą, gali kreiptis parengiamosios paramos. Ši parama numatyta ir 2017 m., ir 2018 m. bendradarbiavimo projektų įgyvendinimo taisyklėse. Parama skirta susitikimams su projekto partneriais, projekto bendram tikslui išgryninti, nutarti dėl projekto veiklų. Parengiamosios paramos dydis – iki 3000 Eur, intensyvumas – 100 proc. Paminėtina, jog VVG iš strategijos administravimo lėšų gali vykti į tarptautinius renginius ir pan. Analogiškos išlaidos yra tinkamos ir teritorinio bei tarptautinio bendradarbiavimo projekto atveju, nes projekto koordinavimo išlaidos yra tinkamos finansuoti. Šios išlaidos negali viršyti 5 proc. kitų tinkamų finansuoti projekto išlaidų, o parama bendradarbiavimo projektui gali siekti iki 100 000 Eur. Pažymėtina, kad Utenos regiono VVG parengiamosios paramos nesikreipė, iš karto pateikė paraišką tarptautiniam bendradarbiavimo projektui įgyvendinti.

Svarbu paminėti, kad Baltijos regiono kaimo plėtros tinklai turi tradiciją kasmet vis skirtingoje šalyje organizuoti VVG bendradarbiavimą skatinančius renginius. Pvz., 2016 m. rugpjūčio mėn. Estijoje vyko tarptautinio bendradarbiavimo mugė (<http://maainfo.ee/index.php?id=3967&page=3333&>), o 2017 m. rugsėjo mėn. organizuota tarptautinė VVG konferencija „Tinklaveika veikia“ Lietuvoje, subūrusi apie 200 dalyvių iš 13 valstybių (<https://www.kaimotinklas.lt/lt/temos/leader-bendradarbiavimas>). Utenos regiono VVG šiuose renginiuose dalyvavo. Šį rudenį panašaus pobūdžio renginys planuojamas Latvijoje.

VVG teigia, jog bendradarbiavimo projektų vertinimas yra nepagrįstai ilgas. Pažymėtina, kad pagal ES Reglamento Nr. 1305/2013¹⁰ 44 str. 3 punktą bendradarbiavimo projektų atranka negali užtrukti ilgiau kaip 4 mėn. nuo paramos paraiškos pateikimo dienos. Ši nuostata yra perkelta ir į bendradarbiavimo projektų įgyvendinimo taisyklės.

Utenos regiono VVG tarptautinio bendradarbiavimo paramos paraišką Agentūrai pateikė 2017-08-31. Agentūros duomenimis, vertinant paramos paraišką pareiškėjai buvo siūsti 2 paklausimai (2017-09-22 Nr. S-KVPS-PPD-26 (10.4.14E); 2017-11-07 Nr. S-KVPS-PPD-45 (10.4.14E) dėl duomenų ir (arba) informacijos pateikimo. Šis projektas buvo 2 kartus svarstytas ministerijos sudarytame projektų atrankos komitete. Komitetas 2017-12-21 posėdyje rekomendavo neskirti paramos projektui įgyvendinti. Projektų atrankos komiteto rekomendacijos pagrindu buvo priimtas galutinis sprendimas dėl paramos neskyrimo šiam projektui.

Dėl VVG dalyvavimo projektų atrankos komiteto posėdžiuose. Pažymėtina, jog pagal įprastą praktiką organizuojant projektų atrankos komiteto posėdžius, pareiškėjai nedalyvauja projektų atrankos komitetų posėdžiuose. LEADER priemonės atveju, projektų atrankos komiteto darbo reglamento 4 punkte (atnaujintas 2017-11-07 posėdyje) yra numatyta galimybė VVG dalyvauti posėdžiuose. Į pirmuosius LEADER projektų atrankos komitetų posėdžius VVG nekvistos, nes laikytasi pozicijos, jog pareiškėjo dalyvavimas posėdyje projekto vertinimo rezultatams įtakos neturi (vadovaujamosi pareiškėjo paramos paraiškoje ir pridedamuose dokumentuose pateiktais duomenimis, informacija). Jei projektas išsamus ir kokybiškai parengtas, pareiškėjo dalyvavimas yra tik kaštų eikvojimas (laiko, kuro sąnaudų, kt.). Visgi, atsižvelgus į VVG tinklo prašymą nuo 2018 m. VVG į šiuos posėdžius yra kviečiamos.

VVG teigia, jog Lietuvos LEADER priemonės įgyvendinimo pasiekimai yra prastesni negu Rumunijos ir Bulgarijos. Pažymime, jog ministerija, būdama EK LEADER pakomitečio narė, neturi šią informaciją patvirtinančių duomenų.

Norėtume informuoti, kad pagal minėto pagal ES Reglamento Nr. 1305/2013¹⁰ 44 str. 3 dalį, kai projektų atranka vykdoma per Vadovaujančias institucijas, kvietimai teikti paramos paraiškas turi būti organizuojami kuo dažniau. Ministerija, vadovaudamasi šiuo reikalavimu, nustatė, jog kvietimai teikti paramos paraiškas šiais metais vyks net 4 kartus, t. y. nuo vasario 19 d. iki kovo 19 d.; nuo balandžio 16 d. iki gegužės 16 d.; nuo birželio 4 d. – liepos 2 d. ir nuo rugsėjo 17 d. iki spalio 15 d. Pažymėtina, jog šis kvietimų tvarkaraštis buvo derintas su Baltijos regiono Vadovaujančiomis institucijomis siekiant sudaryti kuo palankesnes sąlygas VVG tarptautinio bendradarbiavimo projektams atsirasti (kvietimai regione

¹⁰ Europos Parlamento ir Tarybos 2013 m., gruodžio 17 d. reglamentas (ES) Nr. 1305/2013 dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1698/2005.

organizuojami vienu metu, projekto partnerių paraiškų vertinimo terminai tie patys ir pan.). Kviečiame Utenos regiono VVG kreiptis paramos dar kartą.

7. Dėl socialinį verslą reglamentuojančių teisės aktų ir socialinio verslo plėtros galimybių.

LEADER priemonės atveju, socialiniam verslui vykdyti ir šiam verslui gauti paramą, dokumentai yra parengti ir patvirtinti. Ministerija, bendradarbiaudama su Ūkio ministerija ir kitomis ministerijomis, institucijomis, organizacijomis, įskaitant mokslo ir inovacijų kūrimo bei diegimo atstovus, parengė Socialinio verslo gaires¹¹, taip pat parengė ir su Socialinio verslo gairėmis patvirtino socialinio poveikio matavimo skaičiuokles. Šiuos dokumentus rengdama ministerija organizavo 2 darbo grupes, kuriose buvo įtraukti ir VVG tinklo atstovai, be to, ministerija buvo prisijungusi prie Socialinio verslo plėtros įstatymo rengimo darbo grupės, kuri buvo suburta Ūkio ministerijoje, o šiuo metu ministerija prisijungia prie Laipsniško viešųjų paslaugų perdavimo socialiniam verslui ir NVO darbo grupės, kurią artimiausiu metu suburs Ūkio ministerija (įvadinis darbo grupės susitikimas vyko 2018-04-18, ministerija pasiūlė į darbo grupės sudėtį įtraukti ir VVG tinklo atstovą).

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ministerijos nuomone, nėra jokių kliūčių VVG aktyviai skatinti socialinio verslo kūrimąsi ir plėtrą pagal strategijų priemones.

8. Dėl LEADER programos perspektyvų po 2023 m.

Kalbėti apie LEADER metodo tęstinumą ir perspektyvas po 2023 metų yra būtina, tačiau ministerija yra susirūpinusi šio programinio laikotarpio LEADER priemonės įgyvendinimo rezultatais ir sparta. Kadangi, pagal informaciją, gautą iš Agentūros LEADER priemonė įgyvendinama per lėtai, todėl ministerija deda visas pastangas operatyviai spręsti kylančias problemas ir klausimus, susijusius su VVG strategijų įgyvendinimu. Tačiau, vien ministerijos pastangų nepakanka, todėl ministerija prašo visų VVG daugiau dėmesio skirti strategijos įgyvendinimo spartai ir kokybei, o dialogas su VVG tinklu dėl galimų kliūčių pašalinimo visuomet išliks ministerijos prioritetu.

Diskusijoms apie planuojamas LEADER perspektyvas ministerija š. m. rugsėjo – spalio mėnesį planuoja VVG konferenciją, kurios pagrindinė tema ir bus LEADER perspektyvos po 2023 m., tačiau šiai diskusijai būtina analizuoti ir papildomą aspektą – VVG pozicionavimas ir savo veiklos (ang. self assessment) įvertinimas.

Ministerija tikisi, kad pateikė atsakymus į klausimus, kurie jau ne vieną kartą yra aptarti su VVG tinklu, dėl kai kurių šiame rašte keliamų problemų jau yra priimti sprendimai ir patikslinti teisės aktai.

Džiugu, kad Utenos regiono VVG yra aktyvi organizacija, tačiau įgyvendinant LEADER metodą ir siekiant VVG pripažinimo, kaip LEADER metodu veikiančios VVG, būtina siekti partnerystės, bendrystės su kitomis VVG bei stiprinti tinklo veiklą.

VVG tinklas yra brandi ir veikli organizacija, kuri geba tinkamai atstovauti savo narių ir viso kaimo vietovių NVO sektoriaus interesams, aiškiai formuluoti bendrą VVG, kaimo bendruomenių poziciją, todėl ministerija labiausiai vertina VVG tinklo, kaip vieningos organizacijos, bendradarbiavimą ir gebėjimą sujungti visų Lietuvos kaimo vietovių ir dvisektorių sektorių VVG.

Viceministras

Rolandas Taraškevičius

Ilona Javičienė, tel. (8 5) 239 8416, el. p. Ilona.Javiciene@zum.lt

Jolanta Vaičiūnienė, tel. (8 5) 239 1276, el. p. Jolanta.Vaiciuniene@zum.lt

¹¹ Socialinio verslo vykdymo pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones gairės, patvirtintos Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2017 m. lapkričio 9 d. įsakymu Nr. 3D-720 „Dėl Socialinio verslo vykdymo pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemones gairių patvirtinimo“.